

utalnak az oktatás, igazságszolgáltatás, közigazgatás, tömegtájékoztatás, kultúra, gazdasági és társadalmi élet, határokon túli cserekapcsolatok területén. A független nemzetközi testület értékelése alapján jól látható, hogy Ukrajna 2017-ben sem teljesítette a nemzetközi kötelezettségeit a kisebbségi nyelvek használatára vonatkozó jogok érvényesítését illetően. A 2019-es ukrán államnyelvről szóló törvény tovább korlátozza a kisebbségek nyelvi jogait, amire a Velencei Bizottság is felhívta a figyelmet. A szakvélemény szerint felül kell vizsgálni az államnyelvről szóló törvényt, és összhangba kell hozni Ukrajna nemzetközi kötelezettségvállalásaival, különös tekintettel a Keretegyezményre, a Kartára, az Emberi Jogok Európai Egyezményre.

Az ötödik fejezet tartalmazza az összefoglalást, következtetéseket (92–93), s ezt követi a felhasznált források jegyzéke (94–96).

A világhálón is olvasható három nyelven (magyar, ukrán, angol nyelven) megjelent kiadvány különböző tudományterületek (nyelv-, történet-, politika-, jogtudomány, szociológia stb.) számára számos tanulsággal szolgál, szakszerűen elemzi a nyelvpolitika és nyelvhasználat közötti összefüggéseket. Bízunk benne, hogy a kötet hatással lesz az ukrán kisebbségi nyelvpolitika alakulására és a kisebbségi nyelvi jogok fokozottabb támogatására is Ukrajnában.

BAUKO JÁNOS
Nyitrai Konstantin Filozófus Egyetem

TÁRSASÁGI ÜGYEK

Búcsú Nyomárkay Istvántól (1937–2020)

Életének 84. évében, 2020. augusztus 5-én távozott közülünk Nyomárkay István akadémikus, professor emeritus, a hazai és a nemzetközi szlavisztika kiemelkedő képviselője. Az elhunyt tudósban a Magyar Nyelvtudományi Társaság alelnökét, a Magyar Nyelv szerkesztőbizottsági tagját gyászolja.

Nyomárkay István Budapesten született 1937. március 16-án, de gyermekkorát 1948-ig Makón töltötte. Erre az időszakra az ott átvészelt háborús évek ellenére mint nyugodt, békés gyermekkorra emlékezett vissza. 1948-ban a család Budapestre költözött, így középiskolai tanulmányait már a fővárosban, az Eötvös József Gimnáziumban végezte. 1955-ben érettségizett, de akkor első nekifutásra nem vették fel az ELTE magyar–latin szakára, így tanulmányait 1956-ban kezdhette meg, a magyar mellett immár nem az eredetileg óhajtott latin, hanem – a hazai szlavisztika későbbi nagy nyereségére – az akkori nyelvhasználatban délszláv, vagyis szerbhorvát szakon. A nyelvet gyakorlatilag is itt kezdte elsajátítani, de kiváló tanulónak bizonyult, így hamarosan felhívta magára tanárai figyelmét, akik közül elsősorban Hadrovics László fogadta szorosabban vett tanítványai

közé. 1961-ben végzett, középiskolai tanárként helyezkedett el, egy bő évtizedig tanított nagy óraszámban magyart és orosz nyelvű technikumban. Nem vesztette el kapcsolatait az egyetemmel, 1964-ben egyetemi doktori címet szerzett 18. századi szlavóniai horvát szerzők szókinészt elemző, Hadrovics László vezetésével készült disszertációjával (NYOMÁRKAY 1998: 5–6).

Felsőoktatási pályafutása külföldön indult: 1973/74-ben a leningrádi, 1974/75-ben a zágrábi egyetemen működött egy-egy évig magyar lektorként. 1975 őszén került az ELTE Szlav Filológiai Tanszékére adjunktusként, ettől fogva mind tudományos, mind hivatali téren pályája meredeken emelkedett. 1981-től docens, 1989-től egyetemi tanár, majd 2007-től professor emeritus. Nyomárkay István 1987-től 2003-ig vezette a Szlav Filológiai Tanszékét, 1993–2003 között pedig egyidejűleg a Szlav Filológiai Tanszékcsoporthoz, illetve az abból kialakított Szlav és Balti Filológiai Intézetet is, vagyis azt a posztot töltötte be, amelyet korábban olyan nevek fémjeltek, mint Asbóth Oszkár, Melich János, Kniezsa István, Hadrovics László és a közvetlen előd, Király Péter. Emellett a kari tudományos és oktatási élet szervezetében számos fontos pozíciót töltött be a külügyi dékánhelyetteségtől a kari Habilitációs Bizottság vezetéséig (BÁNCZEROWSKI 2017: 9–11).

Tudományos munkái 1972-től kezdve jelennek meg sűrűn a hazai és a nemzetközi folyóiratokban, elsőként a Magyar Nyelvben, amelynek később is gyakori szerzője maradt, majd a *Studia Slavica Academiae Scientiarum Hungaricae* című nemzetközileg is számon tartott folyóiratban, amelynek később hosszú időn át főszerkesztője (2000–2018), majd haláláig tiszteletbeli főszerkesztője lett. 1979-ben védte meg kandidátusi disszertációját, amelyben az idegen szavak beilleszkedését vizsgálta a szerbhorvát nyelvben. Ez a mű később (1984) horvát nyelven jelent meg nyomtatásban *Strane riječi u hrvatskosrpskom (srpskohrvatskom) jeziku* címmel Budapesten. A Magyar Tudományos Akadémia doktora címet 1987-ben nyerte el a horvát nyelvújítás magyar mintáit feltáró értekezésével, amely 1989-ben német nyelven jelent meg az Akadémiai Kiadó gondozásában *Ungarische Vorbilder der kroatischen Spracherneuerung* címmel. Ezután sorra jelennek meg itthon és külföldön nagy visszhangot kiváltó kötetek: *Gramatika srpskohrvatskog (hrvatskosrpskog) jezika* (1989); *Sprachhistorisches Wörterbuch des Burgenlandkroatischen* (1996); *Anyanyelvi ébredés és hagyomány nálunk és szomszédainknál* (2002); *Kroatističke studije* (2000); *Rukopisne prodike iz Pannonhalme* (Vig Istvánnal társszerzőségben, 2005) és végül az élénk kritikai visszhangot kiváltó *Szlav szomszédaink* (2013). Nem térhetünk ki a szlavisztika, a magyar nyelvészet, az areális nyelvészet és kontaktológia változatos témáit tárgyaló tanulmányaira, csak két fontos és nagy hatású tanulmányát emeljük ki: a magyar és a szerbhorvát nyelv kapcsolatáról szólót a Balázs János szerkesztette *Nyelvünk a Duna-tájon* című kötetből (1989) és a horvát és a szerb nyelv bemutatását a Fodor István szerkesztette *A világ nyelvei* című enciklopédiából (1999). Tudományos teljesítményét először a Horvát Tudományos és Művészeti Akadémia méltányolta levelező tagsággal (1997), 2004-ben a Magyar Tudományos Akadémia is levelező, majd 2010-ben rendes tagjává választotta. Nem maradtak el a tudományos és állami kitüntetések sem, köztük az olyan jelentősek sem, mint a Szent-Györgyi Albert-díj (2002), a Horvát Köztársaság Hajnalcsillag rendje (2003) és a Magyar Köztársasági Érdemrend lovagkeresztje (2007). Egyéni kutatásai mellett NYOMÁRKAY ISTVÁN számos kollektív vállalkozást is szervezett és írá-

nyitott, vezetésével készült el A magyarországi szláv nyelvtudomány bibliográfiája 1985-ig (1990) és a Magyarországi szláv kéziratok című sorozat három füzeté (1990–1996).

Nyomárkay István – mint 2001-től (Papp Ferenc halála után) az egyetlen szlavista akadémikus – számtalan hazai és nemzetközi fórumon reprezentálta a hazai szláv nyelvtudományt. Itthon ő képviselte a szlavisztikát az MTA számos bizottságában és sok tudományos minősítési eljárásban. Akadémiai tisztségei közül kiemelkedő jelentőségű volt, hogy 2005–2012 között ő elnökölte az MTA Magyar Nyelvi Bizottságát, majd tagja maradt később a Magyar Nyelvi Osztályközi Állandó Bizottságnak is A magyar helyesírás szabályai tizenkettedik kiadásának előkészítő munkálatai során. A külföld felé mint a Nemzetközi Szlavisztikai Komité magyar tagja (1987–2013) reprezentálta a magyar szlavisztikát, ő egyengette a magyar szlavisták útját a nemzetközi szlavisztikai kongresszusokra. A szláv országok mellett kitűnő német nyelvtudása folytán elsősorban a német nyelvterületen alakított ki szoros tudományos kapcsolatokat, többször volt vendégprofesszor Németországban, élénk személyes kapcsolatokat ápolt a bécsi szlavistákkal, akik számos közös kutatásba is bevonták. Ezek közül kimagaslik aktív részvétele az Osztrák Tudományos Akadémia Balkanisztikai Bizottságában (Balkankommission), amelynek 1999–2007 között volt tagja és több referátummal járult hozzá a Radoslav Katičić által vezetett testület munkájához (NEWKLOWSKI 2017: 18).

Nyomárkay István a magyar szlavisták azon vonulatához tartozott, akik jelentőset alkottak mind az egyetemes szláv nyelvtudományban, mind pedig annak jobbjára csak magyar szlavisták által művelt határmezsgyéjén, a szláv–magyar és magyar–szláv nyelvi és kulturális érintkezések területén, vagyis a hungarocentrikus, magyar érdekű szlavisztikában.

Nyomárkay Istvánt 2020. szeptember 11-én szűk családi körben temették el Sátoraljaújhelyben. Tudományos munkássága maradandó, érdekes személyiségének emlékét kollégái és tanítványai őrzik. R. I. P.! Nyugodjék békében!

Hivatkozott irodalom

- BAŃCZEROWSKI JANUSZ 2017. Nyomárkay István akadémikus nyolcvan éves. In: LUKÁCS ISTVÁN szerk., *Nexus Linguarum: Köszöntő kötet a 80 éves Nyomárkay István akadémikus tiszteletére*. ELTE BTK Szláv és Balti Filológiai Intézet, Budapest. 9–13.
- NEWKLOWSKI, GERHARD 2017. Zum 80. Geburtstag von István Nyomárkay. In: NYOMÁRKAY–PAPP szerk. 16–19.
- NYOMÁRKAY ISTVÁN 1998. Vallomása pályájáról. In: BOLLA KÁLMÁN szerk., *Nyomárkay István. Magyar nyelvész pályaképek és önvallomások* 54. ELTE Fonetikai Tanszék, Budapest. 5–9.
- NYOMÁRKAY ISTVÁN – PAPP ANDREA szerk. 2017. *Világkép és etimológia. Írások Nyomárkay István 80. születésnapjára. Az MTA Modern Filológiai Társaság tudományos konferenciájának előadásai, Budapest, 2016. június 22.* Modern Filológiai Társaság, Budapest.

ZOLTÁN ANDRÁS

ELTE Eötvös Loránd Tudományegyetem